Antilliaans verdriet

ORANJESTAD — 10-10-10 is voor het Koninkrijk der Nederlanden een belangrijke datum. Morgen zullen de Antillen staatkundig uiteenvallen. De eilanden gaan verder als zelfstandig land binnen het Koninkrijk (Sint Maarten en Curaçao) of als een bijzondere Gemeente van het Land Nederland (Saba, Sint Eustatius en Bonaire). Deze veranderingen hebben voor veel Antillianen een belangrijke culturele en emotionele impact op hun dagelijks leven. Zoals voor dichteres Munye Oduber-Winklaar, woonachtig op Aruba, maar geboren op Bonaire. Ze omschrijft zich graag als 'Antiyano te den tutu di mi weso' ('Antilliaanse in hart en nieren').

door onze medewerker
Anton Bohnen

"Tot mijn tiende jaar heb ik op Bonaire gewoond. Groot gezin. Veel aanloop. Veel ooms en tantes, van wie een aantal op Aruba en Curaçao woonde. Bonaire was voor mij een warme en veilige omgeving, vertrouwd. Iedereen kende elkaar. Bij ons thuis gold het motto 'steunen op eigen kracht, maar altijd met de wil om elkaar bij te staan'."

Oduber-Winklaar was werkzaam in het onderwijs. Nu treedt ze regelmatig op als verhalenvertelster. Ze houdt van vertellen. "Oh, wat was ik ongelukkig toen ik naar Curaçao moest om verder te leren op Maria Inmaculata Luceum. Want ik wilde het onderwijs in, toch? Dus mijn vader moest mij echt proberen te overtuigen. Dat het ook in mijn eigen belang was dat ik op Curaçao naar school ging en daar in een internaat moest verblijven. Het zou maar voor een paar jaar zijn. Na mijn middelbare schoolopleiding zijn we met het gezin naar Aruba vertrokken. Mijn vader had al eerder op Aruba gewerkt, ons gezin had er ook al een keer een paar jaar gewoond en dus waren we wel bekend met het eiland. Er woonden ook veel familie, vrienden en kennissen op het eiland."

Oduber-Winklaar praat graag, dat blijkt tijdens het interview. Met het bestellen van een kopje koffie moet haar woordenstroom enigszins in te dammen zijn. De dichteres praat intussen verder.

Palu di muher

"Ik ben nog onlangs op Bonaire geweest. Bij de laatste Dia di Bonaire op 6 september. Ik voelde me weer helemaal thuis tussen mijn eigen mensen. Ik was er bij toen Raymunda Martis de ciudadano di honor ontving. Zij is een echte Bonairiaanse en staat altijd voor iedereen klaar. Toen haar zuster overleed en vijf kinderen achterliet, nam zij zonder enige aarzeling de zorg voor deze kinderen op zich. Ze had er zelf ook vijf, hoor. Bovendien was ze een alleenstaande vrouw. Zij is echt 'un palu di muher'. Hoe zeg je dat in het Nederlands? Een vrouw waar je U tegen zegt?"

Bij het feest op Dia di Bonaire waren er veel Nederlanders onder de grote tent, maar er vormden zich ook groepjes Nederlanders die met elkaar rustig doorpraten, terwijl op het podium een voordracht of presentatie plaatsvond. Begrijp je? Ik hoorde ook dat de Nederlandse vrouwen van tegenwoordig wel erg gemakkelijk met Bonairiaanse mannen meegingen. Allemaal open en bloot. En dat de jonge Bonairiaanse meisjes daar natuurlijk wel erg van opkeken. Kijk, dat zijn veranderingen die voor veel mensen op Bonaire toch moeilijk te begrijpen zijn."

Euthanasie

Oduber-Winklaar zit nog steeds op haar praatstoel. "En dan heb je die andere wetgeving op het gebied van abortus en euthanasie en homohuwelijk. Nou, dat vind ik van alle tijden, hoor. Onze voorouders en de Indianen gingen ook alleen het bos in. Aten en dronken niet meer. Dat is toch ook euthanasie? Ja toch? En dan had je vroeger die schandknapen aan het Romeinse Hof. Over dat soort dingen, daar praten wij liever niet vaak of hardop over. Daar moeten ze niet zó moeilijk over doen. Als het maar allemaal niet zo wordt geëtaleerd, hè. Zo van dat als je daar niet aan meedoet, dat je dan niet meetelt of een minder mens bent of achterlijk en ouderwets? Kijk, dan zeg ik maar, er is toch geen wet die je verplicht om homoseksueel te zijn. Toch?"

Munye Oduber-Winklaar

De koffie is natuurlijk koud geworden. Ziet Oduber-Winklaar ook positieve gevolgen voor de eilanden?

"Ja natuurlijk. Ik ga op 10 oktober ook naar Bonaire om de mensen een hart onder de riem te steken. We moeten het ook zien als een nieuw en hoopvol begin. We moeten niet alles donker inzien, want dat is ook niet gezond. We hebben elkaar nu extra nodig om te wennen aan de nieuwe situatie.

We hebben eigenlijk nooit geleerd goed voor onszelf op te komen. Dat ligt niet zo in onze aard. Dat is niet echt een onderdeel van onze cultuur. Maar nu zullen we moeten laten zien dat wij er ook nog zijn. Precies ja, steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan. Zo luidde ook exact het motto van het oude statuut uit 1954."

Sta Op

BES
Bonaire,
Eustatius,
Saba
Zijn gecontamineerd met
witte kakkerlakken,
koelbloedige, blonde maden,
onzichtbare vlooien.
Gewoontes van voorheen:
op de grond zitten of op de grond liggen
om de warmte van ons eiland op te nemen
zijn nu ongeoorloofd.

Sta op Bonaire, Eustatius, Saba.
Verrijs boven het ongedierte,
zorg ervoor dat onze voeten de grond niet raken.
Tot diep in hun bodems zijn onze eilanden besmet met
witte kakkerlakken,
koelbloedige, blonde maden,
onzichtbare vlooien.

Kwaadaardige, witte kakkerlakken,
gelijk vraatzuchtige, wilde, witte mieren
hebben bijbelse normen en waarden geschrokt,
eerbaarheid en waardigheid verslonden,
respect en religie geradbraakt.

Onverzoenlijke, koelbloedige, blonde maden
vraten zich een weg dwars door gezonde ogen van alle naties heen,
penetreerden tot in de ruggengraat van de wereld.

Diabolische, onzichtbare vlooien krioelen,
staan op het punt door- en binnen te dringen
onder de nagels van onze eilandgenoten,
die roerloos willen blijven zitten,
met de mond dichtgesnoerd op de buik willen blijven liggen,
armen voor de borst gekruist
zonder een vin te verroeren,
zonder een hik te geven,
ondanks de kolossale opschudding

Er zal ondeugd noch plaag,
verderf noch vloek,
vervaging noch vervanging
van onze normen en waarden zijn,
die wij nog kunnen weerstaan
als wij ons vandaag vergissen, hen een vinger lenen
en met het akkoord gaan.

Doodse stilte van
Bonaire, Eustatius, Saba,
in onze cultuur bewijs van totale afkeuring,
interpreteren zij volgens hun cultuur:
Wie zwijgt stemt toe.

Hete onoverkomelijke decadente lavastroom nadert

Niemand zal hieraan ontsnappen.
Jij ook al niet;
Ja jij, die vandaag de lippen op elkaar geperst houdt.
De ogen dichtgeknepen en zich Oost-Indisch doof voordoet,
zich blind en doofstom voordoet.
Het geweten met voeten betreedt.
Redding bestaat niet eens voor jou die vandaag
Hen de hand reikt en dit beaamt.

Betekent dit het einde van onze waardigheid?
Betekent dit het einde van onze cultuur?

Sta op Bonaire, Eustatius en Saba,
Verrijs boven al dat ongedierte.
Zorg ervoor dat de voeten de grond niet raken.
Het zijn niet allen vrienden die om U lachen.

Geld stroomt er overvloedig uit hun mond.
Vervolgens, om wat dan ook, waar zij het niet mee eens zijn,
een grote mond opzetten,
meteen vervaarlijk dreigen de geldkraan dicht te draaien.

Sta op
Bonaire, Eustatius, Saba,
het is vandaag uit den boze,
om op de altijd met eerbied bejegende
geboortegrond te zitten of te liggen,
om de warmte van ons eiland op te nemen.

Sta op
Bonaire, Eustatius, Saba.
De Almachtige God
zal ons hoog boven ons verpestte grondgebied verheffen
hoog boven contaminatie van ongedierte,
hoog boven bekrompenheid van het menselijk brein.

Voet bij stuk houden vandaag,
zonder dat de voeten de grond raken,
opdat wij morgen weer op de grond kunnen zitten,
opdat wij morgen weer gerieflijk languit op de grond kunnen liggen
om de warmte van ons eiland op te nemen,
zodat wij morgen weer
met beide benen stevig op onze eilanden zijn geworteld.

Sta op Bonaire, Eustatius, Saba

MUNYE ODUBER-WINKLAAR